Draaiboek Cursus TSO 3



RIA VAN DER SAR, RENATE MEYER, 2011

DOEL:

Bijeenkomst 1

Neemt kennis van het gedachtegoed.

De Vreedzame School streeft naar een cultuur in de klas en de school waarbij kinderen zich gehoord en gezien voelen en een stem krijgen.

Creëert een positief klimaat in de overblijfruimte

Blok 1 we horen bij elkaar: welkom, omgangsafspraken, overblijftaken, opstekers, samen-eten

Oefent hoe je kunt reageren op een conflict

Blok 2 we lossen conflicten zelf op: plagen/ pesten, conflict/ ruzie, petten, praat het uit, win win

Bijeenkomst 2

Kan zich verplaatsen in het gezichtspunt van een ander

Blok 3 we hebben oor voor elkaar: gezichtspunt, misverstand

Oefent mediatie en bedenkt een bijdrage voor kinderen aan de overblijfgemeenschap

Blok 5 we dragen allemaal een steentje bij: mediatie (afkoelhoek, time out hoek), participatie

Bezoeken met kijkwijzer door coördinator TSO

Bijeenkomst 3 (terugkombijeenkomst)

Cirkeltechniek: wat gaat goed, wat kan beter, wat gaan we eerst aanpakken, hoe gaan we dat doen

Wat is er gerealiseerd (opbrengsten): bijvoorbeeld omgangsafspraken, overblijftaken, opstekers, samen-eten, conflicten oplossen, afkoelplek, mediatie, bijdrage van kinderen aan de overblijfgemeenschap.

Voorbeelden meenemen, filmpjes bekijken van good practice, plekken bekijken

Wat kan beter, wat gaan we aanpakken, hoe gaan we dat doen, wie doet wat, wanneer zijn we tevreden. We bespreken hierbij goede regels en zinvol straffen.

Oplossingsgerichte intervisie over een leerling waarvan we het gedrag niet begrijpen

Tijd 2 uur

Inhoud bijeenkomst 3

Agenda	**Inhoud**	**Tijd**	**Materialen**
Welkom		5	Flap cursus TSO
Binnenkomer	Sterk gevoel delen met tweeGesprek op Tijd	10	Associatiekaarten
Agenda		5	Flap agenda
Kijkwijzer	Wat gaat goed Wat kan beter Met tafelrondje per Tweetal	20	Uitwerking kijkwijzers Flap met binnen- en buitencirkel Blaadjes A5 en pen
Verbeterpunt	Wat gaan we eerst aanpakken Wanneer zijn we tevreden	30	Materialen van de vorige bijeenkomsten

	Hoe gaan we dat doen, wie doet wat		Post-its en flappen
Goede regels, zinvol straffen	Basisbehoeften relatie, autonomie en competentie, goede regels, kritiek, goede straffen	20	Artikel: zinvol straffen Opdrachten: goede regels, zinvol straffen en goede straffen
Conflicthantering of Oplossinggerichte intervisie	Rollenspel conflicthantering OF Oplossing bedenken voor gedrag dat we niet begrijpen	20	rollenspel conflicthantering en stappenplan Stappen oplossingsgerichte intervisie
Evaluatie	Mijn voornemens na de cursus Vreedzaam overblijven zijn…	10	Wereldbal Eventueel certificaten

Voorbereiding

- Kopieer reader voor iedere deelnemer, deel ze uit
- Kopieer uitwerking kijkwijzers
- Hang flap cursus TSO op (bijeenkomst 1)
- Maak flap agenda
- Eventueel naamkaartjes voor iedere deelnemer klaarleggen
- Halve A4 blaadjes en pennen klaarleggen
- Associatiekaarten klaarleggen
- Flappen en post-its klaarleggen
- Wereldbal

Welkom

Heet de deelnemers welkom.

Wijs op de flap cursus TSO. Vertel zoiets als: welkom bij de 3e bijeenkomst van de 3 bijeenkomsten over De Vreedzame School. De Vreedzame School streeft naar een cultuur in de klas en de school waarbij kinderen zich gehoord en gezien voelen en een stem krijgen.

Daar u werkzaam bent op een Vreedzame School is het belangrijk dat u op de hoogte bent van het gedachtegoed en dat toepast in uw werk als overblijfouder.

Tijdens de 1e bijeenkomst namen we kennis van het gedachtegoed, leerden we een positief klimaat in de overblijfruimte te creëren en oefenden we hoe u kunt reageren op een conflict.

Tijdens de 2e bijeenkomst hebben we ons verplaatst in het gezichtspunt van een ander, hebben we geoefend u mediatie en bedacht hoe de kinderen een bijdrage kunnen leveren aan de overblijfgemeenschap

Tijdens de 3e bijeenkomst, terugkombijeenkomst, gaan we kijken wat er al goed gaat bij de vreedzame TSO en wat er nog beter kan. En bespreken goede regels en zinvol straffen.

Deel de reader uit.

Binnenkomer

Sterk gevoel delen

De associatiekaarten liggen uitgespreid op een tafel.

De deelnemers zoeken een kaart uit die past bij een sterk gevoel dat de de afgelopen twee weken hebben ervaren. Dan gaan ze in tweetallen zitten en vertellen middels ‘TweeGesprek op Tijd’ aan elkaar waarom ze deze kaart hebben gekozen.
Geef aan hoeveel tijd iedere deelnemer heeft.
Geef de deelnemers denktijd.
Geef aan wie er mag beginnen.
De deelnemer luistert actief en geeft een positieve reactie na de spreektijd.
Geef een teken om te wisselen van rol.
Terug in de kring wordt gevraagd wie zijn sterke gevoel wil delen met de hele groep. Gebruik eventueel de wereldbal. Deelnemers kunnen niet verplicht worden erover te vertellen, ze mogen passen.

Alternatief
Iets leuks
Vertel in tweetallen om de beurt over iets dat de laatste week of dagen gebeurd is, waarbij je je goed voelde. Kan iets zijn dat je zag, dat je deed, iets aardigs dat tegen je gezegd is, iets dat je hebt gegeten, alles mag.
Geef de deelnemers denktijd.
Geef aan wie er mag beginnen.
De deelnemer luistert actief en geeft een positieve reactie na de spreektijd.
Geef een teken om te wisselen van rol.
Nabespreken door met de Vreedzame School-bal te gooien naar een tweetal en te vragen of ze willen vertellen wat ze hebben uitgewisseld.

Agenda
Deel de agenda uit of schrijf de agenda op het bord of flap. Laat de agenda door een deelnemer voorlezen, vraag of iedereen akkoord is.
- Welkom
- Binnenkomer: sterk gevoel delen
- Agenda
- Kijkwijzer: wat gaat goed, wat kan beter
- Verbeterpunt: wanneer zijn we tevreden
- Goede regels en/of zinvol straffen
- Conflicthantering of oplossingsgerichte intervisie
- Evaluatie

Kijkwijzer
Deel de uitwerking van de kijkwijzers uit. Leg de halve A4tjes en pennen klaar.
Vertel dat we Tafelrondje per Tweetal gaan doen.
Vraag de deelnemers om nieuwe tweetallen te maken (anders dan bij de binnenkomer, het gaat ook om elkaar ontmoeten!).
Ieder tweetal krijgt één blad en één pen.

- Stel de volgende vraag: wat gaat er al goed bij de Vreedzame overblijf, bekijk ook de uitwerking van de kijkwijzer.
- Geef kort denktijd.
- Geef aan wie er mag beginnen (bv. degene van de twee met het kortste haar) .
- De deelnemers schrijven om de beurt één antwoord op. Stop na 5 minuten of als de deelnemers klaar zijn.

Hang de flap met binnen- en buitencirkel op.
Vraag de deelnemer (bv. degene van de twee met het langste haar) één ding te noemen dat goed gaat. Schrijf dat in de binnencirkel. Maak zo een rondje langs de tweetallen.

- Stel nu een nieuwe vraag: Wat kan er beter bij de Vreedzame overblijf, bekijk ook de uitwerking van de kijkwijzer.
- Herhaal de stappen van Tafelrondje per Tweetal, laat nu degene van het tweetal met het langste haar beginnen.

Vraag de deelnemer (bv. degene van de twee met het kortste haar) één ding te noemen dat beter kan. Schrijf dat in de buitencirkel. Maak zo een rondje langs de tweetallen.

Vat samen: noem de dingen op die goed gaan (in de binnencirkel staan) en wat beter kan (in de buitencirkel staan). Is er een punt dat in de binnen- en buitencirkel staat? Kunnen we dat verklaren?

Verbeterpunt

Vertel zoiets als: we hebben in de buitencirkel punten gezet die beter kunnen. Wat gaan we eerst aanpakken. Welk verbeterpunt uit de buitencirkel zouden we graag het eerst in de binnencirkel willen krijgen.
Geef denktijd.
Laat de deelnemers een streepje zetten op de flap achter het punt dat ze graag als eerste willen verbeteren (turven) of zet de streepjes zelf. Kom met elkaar tot een keuze voor één maximaal twee verbeterpunten. Zet om dit verbeterpunt een rondje en een pijl naar de binnencirkel.

Afhankelijk van het verbeterpunt kunt u hier informatie herhalen. Bv. als het verbeterpunt opstekers geven is, geef dan informatie over opstekers van bijeenkomst 1, als het stijl van reageren is, geef dan nogmaals de informatie over de petten.

Stel vragen als: Hoe vaak komt het voor, in welke situaties?
Wanneer gaat het goed/ zijn er momenten waarop het goed gaat?
Wat hebben we tot nu toe gedaan om het op te lossen? Wat werkte goed?

Hang een flap op. Schrijf het verbeterpunt bovenaan. Maak twee kolommen. Schrijf boven kolom 1, ‘ik ben tevreden als …’. (dan is de verbetering gehaald), boven kolom 2 ‘wat ik ga doen is….’ (om de verbetering te halen).
Geef denktijd.
Geef de deelnemers post-its en laat ze post-its schrijven voor kolom 1 en 2 en op de poster plakken.

Laat de deelnemers de post-its met dezelfde informatie bij elkaar plakken.

Vat samen:
We zijn tevreden als…
Wat we gaan doen is…
Vraag de coördinator dit verbeterpunt over bv. zes weken te evalueren met de groep.

Goede regels en/of zinvol straffen

Afhankelijk van de groep maakt u een keuze of u aandacht wilt besteden aan goede regels en/of aan zinvol straffen.

Deel (als dat nog niet is gedaan) de reader uit.
Laat de deelnemers blz. 2 van de reader voor zich nemen. Vertel wat een goede regel is: duidelijk, redelijk, positief geformuleerd, passend bij het ontwikkelingsniveau van het kind/ de groep, controleerbaar. Geef een voorbeeld van een goede regel: de kinderen eten aan tafel.
Neem de 8 stappen voor het aanleren van regels door. Vraag of er nog vragen zijn.
Laat de deelnemers in tweetallen het werkblad 'goede regels' maken. Bespreek plenair na.

Als kinderen zich niet aan de regels houden krijgen ze straf. Laat de deelnemers op blz. 4 een straf opschrijven die ze weleens hebben gehad of hebben gegeven.
Laat de deelnemers het artikel 'zinvol straffen' voor zich nemen.
Leg de basisbehoeften uit en wat kritiek met de basisbehoeften doet.
Laat de deelnemers blz. 4 verder invullen. Kunnen ze de gevolgen van de kritiek bedenken? Wat vinden ze moeilijk om te bedenken?

Ga verder met het artikel. Leg 'goede straf' uit.
Laat de deelnemers blz. 10 en 11 voor zich nemen. Lees de punten over straf en goede straf voor of laat een deelnemer ze voorlezen. Vraag of er nog vragen zijn.

Laat de deelnemers in tweetallen de opdracht op blz. 12 maken.
Vraag de tweetallen welke straffen ze bedacht hebben.
Vraag welke voorbeelden zij hebben bedacht van straffen die effectief zijn.

Rollenspel conflicthantering

Afhankelijk van de groep maakt u een keuze of u aandacht wilt besteden aan conflicthantering of oplossingsgerichte intervisie.

Laat de deelnemers in viertallen gaan zitten.
Laat hen blz. 13 van de reader lezen.
Laat ze de rollen verdelen.
Verduidelijk eventueel de rol van de observant, die geeft leiding.
Laat ze blz. 14 erbij houden voor de stappen van het stappenplan.
Vraag wat ze ervan geleerd hebben.

Oplossinggerichte intervisie

Laat de deelnemers blz. 15 van de reader voor zich nemen.

Leg kort de stappen van oplossingsgerichte intervisie uit (zie kader).

Oplossinggericht intervisie
De oplossingsgerichte intervisiegroep bestaat volgens het hier beschreven model uit maximaal 8 deelnemers, van wie één de rol heeft van gespreksleider. Een van de andere deelnemers brengt een casus in. Per casus kan van gespreksleider gewisseld worden.
Iedere ingebrachte casus wordt in vijf stappen besproken. De stappen staan hieronder beschreven. Voor elke stap wordt ongeveer vijf minuten de tijd genomen. De ingebrachte casus kan zo in ongeveer 25 minuten besproken worden.
De gespreksleider bewaakt de tijd, zorgt ervoor dat iedereen voldoende aan het woord komt en dat de deelnemers zich aan de opdracht van de betreffende stap houden.
1. Presentatie.
Een deelnemer brengt een casus in, de anderen luisteren. Kort en bondig geeft hij/zij informatie over het kind en de reden waarom de casus wordt ingebracht. Mogelijke aandachtspunten zijn: naam kind, groep, schoolloopbaan, gezinssamenstelling, eerdere hulpverlening, de hulpvraag, belangrijke doelen voor het kind, wat er tot nu toe bereikt is.
2. Verheldering.
De intervisiegroep stelt vragen aan de collega die de casus inbrengt. Het gaat om vragen over het kind of over interventies van de collega tot nu toe.
Bij deze stap worden er geen suggesties of adviezen gegeven door de groep.
3. Positieve feedback.
De deelnemers vertellen beurtelings over datgene waar ze van onder de indruk zijn met betrekking tot de casus. Dat kan gaan over een sterke kant van het kind of iets dat het kind heeft gedaan of heeft bereikt. Een compliment geven aan de leerkracht over een interventie of stijl van werken, behoort ook tot positieve feedback.
Start van deze fase: 1 minuut denktijd, zodat mensen hun positieve feedback kunnen bedenken en evt. noteren. Daarna een rondje waarbij iedereen kort en bondig de positieve feedback verwoordt.
4. Ideeën voorstellen.
Bij deze stap geven de deelnemers suggesties aan de collega die de casus inbrengt. Dat kan een interventie zijn die hij/zij zou kunnen uitproberen of een ander idee dat bij hen opkomt en nuttig kan zijn. Zij kunnen de collega ook aanmoedigen om meer te doen van dat wat goed werkt.
Start van deze fase: 1 minuut denktijd, zodat mensen hun eigen idee kunnen noteren.
Daarna een rondje waarbij iedereen kort en bondig zijn idee noemt. De anderen luisteren en stellen evt. verhelderingvragen. Geen discussie.
5. Toepasbaarheid.
De collega die de casus inbrengt, vertelt aan de groep welke van de voorgestelde ideeën hij/zij bruikbaar vindt, wat hij/zij gaat uitproberen en hoe deze intervisie nog meer heeft geholpen.
Ook de andere deelnemers van de intervisiegroep geven aan wat ze geleerd hebben bij de bespreking van deze casus.

"Reflecting Team" door Harry Norman, U.K.
Vertaling en bewerking: Arnoud Huibers. © www.solutions-centre.org
Bewerking voor intervisie in basisonderwijs: Renate Meyer, Eduniek

Vraag wie een kind bij de overblijf heeft waarvan die het gedrag niet begrijpt. Ik weet niet wat ik ermee aan moet, kunnen jullie mij helpen. Kies één of meer deelnemers die een probleem hebben en hulp willen afhankelijk van de grootte van de groep.

Maak groepen van maximaal 8 personen. Bepaal wie de gespreksleider van de groep is (bijvoorbeeld de coördinator van de overblijf).

Stap 1 presentatie: de overblijfouder vertelt kort en bondig wat het probleemgedrag is en wat er al aan gedaan is. De andere luisteren.

Stap 2 verheldering: de anderen mogen vragen stellen over het kind en over wat er al geprobeerd is. Er worden nog geen adviezen of suggesties gegeven.

Stap 3 positieve feedback: de anderen geven opstekers aan de overblijfouder die het probleem heeft ingebracht.
Stap 4 ideeën voorstellen: de anderen mogen nu met adviezen en suggesties komen. Geef eerst bedenk tijd. Er mogen verhelderingvragen gesteld worden, discussie is niet toegestaan.
Stap 5 toepasbaarheid: de overblijfouder die het probleem heeft ingebracht heeft geluisterd en geeft aan welk advies of suggestie uitgeprobeerd gaat worden.
Vraag wat de deelnemers hebben geleerd van deze opdracht.

Evaluatie

Laat de deelnemers de volgende zin afmaken: Mijn voornemens na de cursus Vreedzaam overblijven zijn…
Maak gebruik van de wereldbal.
Optioneel: Deel de certificaten uit.